

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 15 april 1926 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om befrielse för nobelstiftelsen från skyldigheten att erlægga bevillning samt inkomst- och förmögenhetsskatt.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 188 i första kammaren av herrar *Örne* och *Pauli* samt nr 164 i andra kammaren av herr *Röing* m. fl. har hemställts, »att riksdagen ville besluta sådan ändring i bevillningsförordningen 5 § e) och 12 § 8 mom. c) samt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt 5 § 2 mom. c) att efter orden 'vetenskapliga samfund' tilläggas 'Nobelstiftelsen'.»

Beträffande vad motionärerna anfört till stöd för förslaget, i den mån detsamma icke här nedan återgivits, får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt det av Alfred Nobel den 27 november 1895 upprättade testamente skulle av Nobels efterlämnade förmögenhet bildas en fond, varav räntan årligen skulle utdelas såsom prisbelöning åt dem, som under det förflutna året gjort mänskligheten den största nytta. Räntan skall delas i fem lika delar, som skola tillfalla dels dem som inom respektive fysikens, kemiens samt fysiologiens och medicinens område gjort den viktigaste upptäckt eller uppfinning, dels den som inom litteraturen producerat »det utmärktaste i idealisk riktning», och dels den som verkat mest eller bäst för folkens förbrödande och för avskaffande eller minskning av stående arméer samt för bildande och spridande av fredskongresser. Omförmälda pris skola utdelas, fredspriset av ett utskott av fem personer vilka skola väljas av norska stortinget samt de övriga prisen inom respektive områden av Svenska vetenskapsakademien, Karolinska institutet och Svenska akademien. Testamentets bestämmelser hava förklarats och kompletterats genom de efter överenskommelse mellan Nobels arvingar och testamentsexekutorerna samt representanter för prisutdelarna utformade, av Kungl. Maj:t den 29 juni 1900 (svensk författningssamling nr 63) fastställda grundstadgarna för stiftelsen. Föremål för belöning äro enligt dessa grundstadgar de nyaste resultaten av verksamhet på de kulturområden som i testamentet åsyftas ävensom äldre arbeten, i

Utskottet.

Nobelstiftelsens ändamål och organisation.

händelse deras betydelse först under senaste åren blivit ådagalagd. Årspris får ej understiga 60 procent av den för varje årspris disponibla delen av fondens avkastning. Fondens årsavkastning får emellertid delvis användas till andra ändamål än utdelning av pris. Dessa ändamål äro dels upprättande och underhåll av stiftelsen tillhöriga nobelinstitut, vilka av prisutdelarna inrättas till biträde vid den för prisbedömande erforderliga utredning samt främjande i övrigt av stiftelsens ändamål, dels ock upprättande av särskilda fonder vid sidan av huvudfonden genom användande av prisbelopp som ej kommit till utdelning. Avkastning av särskild fond får användas till att annorledes än genom prisutdelning främja de ändamål som testator ytterst avsett. Stiftelsen företrädes av en styrelse, som har sitt säte i Stockholm och består av fem svenske män, därav en som skall vara styrelsens ordförande förordnas av Konungen, och de övriga utses av prisutdelarnas fullmäktige. Styrelsen förvaltar stiftelsens fonder och övriga medel ävensom annan stiftelsens egendom, såvitt den är för prisgrupperna gemensam.

*Kungl. Maj:ts
utslag 1902
om nobelstiftelsens skattskyldighet.*

Redan i början av sin verksamhet framställde nobelstiftelsen vid taxeringen yrkande om skattefrihet, vilket emellertid blev genom Kungl. Maj:ts resolution den 19 september 1902 ogillat.

*Motion om
skattefrihet
1904.*

I en vid 1904 års riksdag väckt motion (II: 149) hemställdes, att riksdagen måtte bevilja nobelstiftelsens fonder frihet från inkomstbeskattning. Bevillningsutskottet anförde i avgivet betänkande, bland annat: »Ett förslag att från utgörande av inkomstbeviljning fritaga en särskild institution synes i och för sig vara betänkligt och en dylik befrielse från beviljning endast böra tillerkännas vissa klasser eller slag av inrättningar. De klasser eller de slag av institutioner, som för närvarande åtnjuta dylik beviljningsfrihet, kunna rubriceras såsom välgörenhetsinrättningar eller undervisningsanstalter och med dem likställda institutioner, avsedda antingen till understöd eller undervisning åt en större allmänhet, och torde nu ifrågavarande stiftelse icke falla under denna allmänna kategori. Det är då tydligt, att ett särskilt stadgande, som det oaktat skulle frikalla nobelstiftelsen från inkomstbeviljning, icke bör ifrågakomma, och detta så mycket hellre, som ett bifall till förevarande framställning ej osannolikt kunde komma att framkalla befogade anspråk på lindring även för andra stiftelser och inrättningar. Överhuvud taget böra i detta avseende, enligt utskottets mening, några undantagsbestämmelser utöver dem som redan finnas icke komma ifråga.» Bevillningsutskottet avstyrkte på den grund bifall till motionen och denna hemställan bifölls av båda kamrarna.

*Regeringsrättens utslag
1925 om
nobelstiftelsens skattskyldighet.*

Frågan om nobelstiftelsens skattskyldighet har nu ånyo varit föremål för prövning i högsta instans, i det regeringsrätten genom utslag den 13 mars 1925 (Regeringsrättens årsbok ref. 20) förklarar, att stiftelsen icke kunde anses

jämlikt de i bevillningsförordningen samt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt meddelade bestämmelser frikallad från utgörande av inkomstbevillning eller inkomst- och förmögenhetsskatt. Regeringsrättens beslut fattades med tre röster mot två. Minoriteten ansåg, att stiftelsen finge jämlikt grunderna för 12 § 2 mom. b) bevillningsförordningen (motsvarande nuvarande 12 § 8 mom. c) samt 5 § 2 mom. c) och 12 § b) förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt anses frikallad från skattskyldighet.

I en till finansdepartementet den 23 september 1925 ingiven skrift har därefter doktor Emanuel Nobel i egenskap av Alfred Nobels brorson och representant för en gren av familjen Nobel vid de överläggningar, som under loppet av åren 1898 och 1899 fördes angående Alfred Nobels testamente, hemställt, att Kungl. Maj:t ville till riksdagen göra framställning om sådant förtydligande av eller tillägg till gällande bestämmelser i förordningarna om bevillning samt inkomst- och förmögenhetsskatt, att nobelstiftelsen bleve tillerkänd skattefrihet. I skrivelsen har framhallits, hurusom Alfred Nobels testamente varit synnerligen knapphändigt samt hurusom den nuvarande organisationen av stiftelsen m. m. tillkommit genom överenskommelse mellan olika parter. Denna organisation hade haft till syfte att på bästa sätt förverkliga testators intentioner utan att någon tanke inriktats på att skattskyldighet därigenom skulle komma att inträda. De prisutdelande institutionerna vore själva skattefria. Doktor Nobel ansåge det otvivelaktigt, att testator, om han tänkt sig möjligheten av att hans donation skulle bliva föremål för beskattning, såsom oefftergivligt villkor för donationen skulle hava uppställt skattefrihet för densamma, ett villkor som även doktor Nobel skulle uppställt för uppgörelse angående testamentet. Den till Karolinska institutet år 1922 under namn av »Therese och Johan Anderssons minne» donerade fonden icke blott åtnjöte fullständig skattefrihet utan hade även på grund av särskilt riksdagsbeslut fått arvsskatten efterskönt; liknande riksdagsbeslut hade fattats rörande de till Stockholms högskola donerade Heckscherska medlen. I arvsskatt för nobelstiftelsen hade på sin tid erlagts till svenska staten över 1.8 miljoner kronor. Tillhoppa hade nobelstiftelsen under åren 1901—1924 fått erlægga i skatter inemot 6.8 miljoner kronor, vartill komme nyss berörda arvsskatt. Numera hade skattens årliga belopp stigit till mycket betydande summor. Sveriges ställning såsom mottagare av förtroendeuppdraget att förvalta en i sitt slag enastående, för hela mänsklighetens bästa gjord donation syntes slutligen medföra alldeles särskilda hedersförpliktelser.

Doktor Nobels framställning har till en början remitterats till nobelstiftelsen, vars styrelse i sitt den 10 november 1925 till finansdepartementet ingivna yttrande förklarat sig såsom sin egen upptaga den av doktor Nobel gjorda framställningen. Styrelsen har hänvisat till innehållet i de inlagor, som ingivits i det genom regeringsrättens utslag avgjorda beskatt-

Framställning från doktor Emanuel Nobel.

Yttrande från nobelstiftelsen.

ningsmålet, däri gjorts gällande, att stiftelsen med hänsyn såväl till sina uppgifter och sättet för dessas förverkligande som till sin organisation vore att anse som ett vetenskapligt samfund eller en akademi, vilka slag av juridiska personer komme i åtnjutande av skattefrihet. Bevakning av Alfred Nobels testamente hade också på sin tid verkställts dels av svenska staten å dess och det allmännas vägnar och dels av prisutdelarna. Härigenom hade från statens sida lämnats ett erkännande av att staten och de akademier samt den vetenskapliga institution, som jämte norska stortinget utsetts till utdelare av nobelprisen, vore att anse som testamentstagare. Under ett vart av åren 1922—1924 hade i skatter utbetalts belopp, överstigande de till nobelpris avsatta beloppen. Prisen hade trots kapitalets successiva ökning väsentligen nedgått, nämligen från sammanlagt omkring 700,000 kronor om året vid århundradets början till mindre än 600,000 kronor under de senare åren. Prisutdelarnas omkostnadsmedel hade, då de utgjorde en tredjedel av nobelprisens belopp, nedgått i samma proportion som dessa. Hade för år 1924 skattskyldighet ej ålegat stiftelsen, hade nobelprisens summa ökats från 591,000 kronor till 951,000 kronor. Vad särskilt anginge den verksamhet, som prisutdelarna avsetts skola utöva genom inrättande av vetenskapliga institutioner och andra anstalter till främjande av stiftelsens ändamål, hade ej heller denna kunnat organiseras såsom önskvärt och åsyftat varit. Vetenskapsakademien, som hade att inrätta ett nobelinstitut för fysik och ett för kemi, hade icke sett sig i stånd att åstadkomma mer än en avdelning för fysikalisk kemi. Karolinska institutet hade fått låta anstå med upprättande av nobelinstitut. Svenska akademien, som grundat ett synnerligen värdefullt nobelbibliotek på det skönlitterära området, hade under de senaste åren endast med största svårighet kunnat upprätthålla detsamma och härvid måst i hög grad begränsa dess utveckling. På grund av beskattningsåtgärderna hade de till pris avsedda och till prisutdelarnas förfogande ställda beloppen blivit betydligt lägre än som vid stiftelsens bildande kunnat förutsättas, varigenom själva utgångspunkten för den träffade överenskommelsen i väsentlig mån rubbats. I följd härav kunde icke heller de för stiftelsen ställda uppgifterna tillgodoses på långt när i den omfattning som åsyftats såväl av doktor Emanuel Nobel som av övriga vid stiftelsens tillkomst medverkande.

Utlåtande
från kammar-
rätten.

Doktor Nobels framställning har därefter remitterats till kammarrätten, som i sitt den 7 december 1925 dagtecknade utlåtande anført bland annat följande:

Frågan om stiftelsers skattskyldighet hade upptagits till behandling, bland annat, i det av 1921 års kommunalskatteskommitté avgivna betänkandet med förslag till kommunalskattelag, däri stadganden intagits dels i 5 §, att *skatt för fastighet* icke utgöres för »akademier, vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, sjukvårds- och barmhärtighetsinrättningar, jämte andra fromma stiftelser tillhörig, för nämnda institutioners verksamhet såsom så-

dana avsedda byggnader, så ock dylik institution tillhöriga allmänna platser», dels i 49 § 1 mom., vad angår *skatt för inkomst*, att skattskyldighet begränsas till skyldighet för nu nämnda institutioner att erlægga skatt för inkomst av fastighet samt för ideella föreningar, som uteslutande avse att främja ett religiöst, fosterländskt, kulturellt, välgörande eller allmännyttigt ändamål ävensom stiftelser med likartat ändamål, ej hänförliga till fromma stiftelser, till skyldighet att erlægga skatt för inkomst av fastighet och av rörelse.

Enligt det av före detta presidenten Albert Petersson avgivna förslaget till förordning angående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt hava, bland andra, »akademier, vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, sjukvårds- och barmhärtighetsinrättningar jämte andra fromma stiftelser» samt »ideella föreningar, vilka uteslutande avse att främja ett religiöst, fosterländskt, kulturellt, välgörande eller allmännyttigt ändamål ävensom stiftelser för likartat ändamål, även om de ej äro att hänföra till fromma stiftelser,» frikallats från skattskyldighet för all inkomst (7 §). Säsom skattskyldiga för förmögenhet (12 §) upptagas med vissa undantag, som icke hänföra sig till akademier, vetenskapliga samfund, föreningar eller stiftelser, allenast fysiska personer.

I sitt över kommunalskatteskommitténs förslag och nyssnämnda författningsförslag rörande den statliga beskattningen den 30 juni 1925 avgivna utlåtande hade kammarrätten icke funnit anledning till erinran mot vad i dessa delar föreslagits.

Ett genomförande av samma principer i nu gällande lagstiftning vad angår stiftelser skulle innebära, att nobelstiftelsen säsom stiftelse med kulturellt ändamål frikallades från utgörande av inkomstbevillning för annan inkomst än, eventuellt, inkomst av fast egendom och av rörelse samt fullständigt befriades från taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Vid ett godtagande av dessa principer bleve det således vad anginge bevillningstaxeringen av viss betydelse om stiftelsen hade inkomst av fast egendom och av rörelse.

Av grundstadgarna för nobelstiftelsen och reglementet för nobelstiftelsens styrelse framginge, att stiftelsens för prisutdelarna gemensamma tillgångar skulle, i den mån de icke erfordrades för anskaffande av lokal för stiftelsens förvaltning jämte högtidssal, göras räntebärande genom köp av obligationer eller genom utlåning mot fullgod säkerhet, samt att styrelsen vore oförhindrad att å auktion, därvid stiftelsens rätt kunde vara beroende, inropa för stiftelsens fordran pansatt eller utmätt fast eller lös egendom.

Det låte därför tänka sig att nobelstiftelsen, vars inkomst väsentligen härflöte av kapital, tillika kunde hava enligt bevillningsförordningen beskattningsbar *inkomst av fast egendom*, därvid sådan beskattningsbar inkomst ju föreläge först efter avdrag från behållna inkomsten för fem eller, i fråga om jordbruksfastighet, sex procent av taxeringsvärdet, ävensom att nobelstiftelsen kunde hava att säsom fastighetsägare utgöra *fastighetsbevillning*.

Någon *inkomst av rörelse* i den bemärkelse, vari ordet användes i förslaget till kommunalskattelag (32 §), syntes icke för nobelstiftelsen kunna uppstå och från skattskyldighet för inkomst av *realisationsvinst*, vilken inkomst i kommunalskatteförslaget upptoges under »inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet» (40 §) skulle stiftelsen enligt ovannämnda stadgande i 49 § samma lag vara fritagen.

I det mål angående nobelstiftelsens skattskyldighet, som enligt vad ovan nämnts, varit föremål för regeringsrättens prövning, hade av stiftelsen fram-

hållits, att hela dess verksamhet vore inriktad på att tjäna vetenskapliga, litterära och humanitära ändamål; att denna verksamhet till sina huvudsakligaste delar ägde rum genom akademier och vetenskapliga institutioner, vilka själva åtnjöte skattefrihet för sina inkomster; att stiftelsens organ vid sidan av den prisutdelande verksamheten på ett direkt sätt befrämjade vetenskapliga syften, att den styrelse, som omhändertog förvaltningen av stiftelsens, för prisutdelarna gemensamma egendom vore till sin huvudsakliga del tillsatt av prisutdelarna; samt att stiftelsen alltså med hänsyn till såväl sina uppgifter och sättet för dessas förverkligande som till sin organisation vore att anse som ett vetenskapligt samfund eller en akademi.

Även om de anförda skälen av regeringsrättens pluralitet icke ansetts vara av den betydelse, att nobelstiftelsen enligt nu gällande skatteförordningar kunde inbegripas under eller likställas med akademier och vetenskapliga samfund, syntes, enligt kammarrättens uppfattning, likväl dessa skäl, sedda ur lagstiftnings synpunkt, tala för ett sådant likställande.

Jämfört med den ställning nobelstiftelsen i skatteavseende komme att intaga med tillämpning av de av kommunalskattekommittén och före detta presidenten Petersson avgivna förslagen, i vad de avsåge stiftelsers skattskyldighet, innebure ett likställande med akademier och vetenskapliga samfund allenast den skillnad, att nobelstiftelsen frikallades jämväl från fastighetsbevilning för stiftelsen tillhöriga för dess verksamhet avsedda byggnader jämte tomtområden ävensom från utgörande av bevilning för inkomst av sådan egendom. Ett frikallande från fastighetsbevilning och bevilning för inkomst av fast egendom i vidare mån än nu vore sagt kunde icke anses vara i överensstämmelse med bevillningsförordningens principer.

Genomförandet av skattefrihet i nu nämnd utsträckning syntes kunna ske därigenom att i bevillningsförordningen 5 § e) och 12 § 8 mom. c) samt i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt 5 § 2 mom. c) efter orden »vetenskapliga samfund» tillades »nobelstiftelsen». (I detta sammanhang kunde erinras därom, att enskilda institutioner såsom järnkontoret, allmänna hypoteksbanken m. fl. redan funnes omnämnda i skatteförordningarna.)

Av 12 § b) förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, där skyldigheten att erlagga skatt för förmögenhet i fråga om stiftelser gjorts beroende av skyldigheten att jämlikt 2 kap. samma förordning erlagga skatt för inkomst, skulle med det förordade tillägget till förordningens 5 § 2 mom. c) följa, att nobelstiftelsen icke bleve skyldig att erlagga skatt för förmögenhet.

Den ifrågasatta ändringen av bevillningsförordningen samt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt borde föranleda motsvarande tillägg i 2 § 1 mom. samt 16 § första stycket förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering i fråga om nobelstiftelsens deklarations- och uppgiftsplikt.

Nobelstiftelsens fonder.

I detta sammanhang torde böra erinras om följande. Av grundstadgarna för nobelstiftelsen ävensom reglementet för nobelstiftelsens styrelse (svensk författningssamling 1901 nr 11) framgår, att stiftelsens för prisutdelarna gemensamma tillgångar skola, i den mån de icke erfordras för anskaffande av lokal för stiftelsens förvaltning jämte högtidssal, göras räntebärande genom köp av obligationer eller utlåning mot fullgod säkerhet. Enligt vad departementschefen inhämtat, äro stiftelsens tillgångar till alldeles övervägande grad placerade i svenska obligationer. Ganska avsevärda belopp ligga i kommunlån samt i lån mot säkerhet av in-teckningar. Ett belopp

av omkring 2 miljoner kronor är placerat i utländska obligationer. Fondernas hela belopp är bokfört till i runt tal 40 miljoner kronor.

Såväl inkomst- och förmögenhetsskatt som kommunal progressivskatt för nobelstiftelsen utgå efter maximiprocentsatser, d. v. s. under år 1925 för inkomst- och förmögenhetsskatten 20.4 procent samt för kommunala progressivskatten ungefär 5.6 procent. Av de beskattningsbara belopp varpå dessa procenttal beräknas torde emellertid över en fjärdedel utgöra förmögenhetsdel, varför de båda procenttalen för att utvisa den effektiva skatten på allenast den beskattningsbara inkomsten måste höjas med mer än en tredjedel. Detta innebär en samlad skattebördan beträffande nu nämnda slag av skatter av mer än 34.6 procent. Härtill kommer bevilling med 0.1 procent å den till bevilling beskattningsbara inkomsten ävensom någon fastighetsbevilling samt den i förhållande till bevillingen utgående kommunalskatten med mellan 5 och 6 procent. Allt som allt utgör sålunda skattebördan över 40 procent av respektive beskattningsbara inkomster.

Storleken av nobelstiftelsens skatter.

I anledning av en vid 1920 års riksdag väckt motion, att stiftelsen »Lars Hiertas minne» måtte frikallas från taxering till bevilling samt inkomst- och förmögenhetsskatt, har riksdagen i enlighet med bevillningsutskottets därom gjorda hemställan i skrivelse den 10 april 1920, nr 122, anhållit, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, huruvida och i vad mån stiftelser och därmed jämförliga inrättningar, vilka fullfölja allmännyttiga ändamål må kunna befrias från skattskyldighet till stat och kommun, samt för riksdagen framlägga det förslag till ändring i gällande skatteförfattningar, som av utredningen kunde föranledas.

1920 års riksdags skrivelse.

Enligt det av 1921 års kommunalskattekommitté framlagda förslaget till kommunalskattelag skola sjukvårds- och barmhärtighetsinrättningar jämte andra fromma stiftelser bibehållas vid den dem för närvarande tillerkända skattefriheten samt övriga stiftelser, som uteslutande avse att befordra rent ideella ändamål, beskattas för sina fastigheter men frikallas från skattskyldighet för annan inkomst än sådan, som härflyter av fastighet eller rörelse. I ovannämnda av före detta presidenten Petersson avgivna förslag till förordning angående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt hava jämväl sistnämnda slag av stiftelser frikallats från skattskyldighet till staten.

Författningsförslag rörande stiftelsers skatteplikt.

I inkomstskattesakkunnigas år 1923 avgivna betänkande om inkomst- och förmögenhetsskatt föreslås ingen ändring beträffande skattskyldighet för stiftelser av nu ifrågakvarande slag, men skall skatten ej utgå efter progressiv skala utan som proportionell.

Under sjunde huvudtiteln (p. 33, sid. 110—117) i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* besluta, att från statsverket skall till nobelstiftelsen återbäras av stiftelsen erlagd inkomst- och för-

Förslag till återbärning av skatt i årets statsverksproposition.

mögenhetsskatt för år 1926, i den mån denna skatt överstiger en efter ett grundbelopp av tre procent på det beskattningsbara beloppet beräknad inkomst- och förmögenhetsskatt, *dels ock* för dylik återbäring anvisa ett extra förslagsanslag å 275,000 kronor.

Till stöd för sistnämnda förslag har chefen för finansdepartementet anfört bland annat följande: Departementschefen tvekade icke att beteckna nobelstiftelsens nuvarande beskattning som orimlig i förhållande till skattebördan i riket i allmänhet, företrädesvis på den grund att de närmast för enskilda personer avpassade progressivskalorna ej lämpade sig för juridiska personer av nobelstiftelsens slag. Ej minst beklagligt syntes vara, att de med nobelstiftelsen sammanhängande vetenskapliga institutionernas verksamhet måst eftersättas.

Gentemot den för närvarande gällande ytterligheten stode nu yrkanden och vissa förslag om fullständig eller i det närmaste fullständig skattefrihet. Uppfattningen vore emellertid i detta avseende ej enhällig — departementschefen erinrade om inkomstskattesakkunnigas förslag, som beträffande den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten visserligen innebure en högst betydande skattelindring men ej fullständig skattefrihet. Departementschefen ansåge sig med hänsyn till bland annat nu påpekade förhållande böra stanna vid den slutsatsen, att frågan om fullständig eller i det närmaste fullständig skattefrihet för nobelstiftelsen ej låge så alltigenom klar, att det vore lämpligt att upptaga den förrän i samband med kommunalskattefrågan och därmed sammanhängande spörsmål vid 1927 års riksdag.

Kravet på en omedelbar lindring i nobelstiftelsens skattebördas syntes emellertid så berättigat, att en form borde kunna finnas för åstadkommande av en dylik lindring utan att därigenom föregripa kommunalskattefrågans lösning. Detta syntes departementschefen kunna för inkomst- och förmögenhetsskattens vidkommande ske genom uppförande i riksstaten av ett anslag, avsett för återbäring till nobelstiftelsen av erlagd inkomst- och förmögenhetsskatt i den mån denna skatt överstege en efter ett grundbelopp av 3 procent å det beskattningsbara beloppet uträknad inkomst- och förmögenhetsskatt. En dylik återbäring borde allenast uppfattas såsom en av billighetshänsyn föranledd anordning för att i någon mån kompensera de senaste årens och det löpande årets alltför hårda beskattning. Vad kommunalskatten beträffade, kunde statsmakterna givetvis ej utan författningsändring åstadkomma motsvarande lindring. Departementschefen hade emellertid anledning förmoda, att Stockholms stad skulle vara benägen att fatta beslut om anslag till återbäring av så stor del av kommunalskatten som motsvarade kommunandelen av kommunala progressivskatten för år 1926 — någon återbäring av den kommunala progressivskattens utjämningsandel borde däremot ej ifrågakomma. Dylika beslut skulle innebära för statens vidkommande en återbäring av tre fjärdedelar av inkomst- och förmögenhetsskatten och för Stockholms stads del en återbäring av omkring hälften av kommunalskatten.

I föreliggande motioner har föreslagits, att nobelstiftelsen skall helt frikallas från inkomst- och förmögenhetsskatt ävensom från bevillning med undantag för fastighet, som icke användes för stiftelsens verksamhet sasom sådan, samt för inkomst av fast egendom. Säsom skäl för detta förslag hava motionärerna anfört, bland annat, att den i statsverkspropositionen föreslagna interimistiska lösningen av skattefrågan icke kan anses fullt tillfredsställande samt att en verkligt vidsynt och för landet gänelig lösning endast torde kunna vinnas genom beviljande av skattefrihet i den omfattning kammarrätten föreslagit. Härigenom vunnes därjämte en vida enklare behandling av frågan än genom den i statsverkspropositionen föreslagna utvägen. Särskilt komme spörsmålet om nobelstiftelsens befrielse från kommunalskatt i ett gynnsammare läge, vilket vore desto mera angeläget som den kommun, till vilken stiftelsen vore skattskyldig, icke på något sätt beröres av stiftelsens verksamhet samt förty stiftelsens betungande med kommunalskatt finge anses än mer oberättigat än stiftelsens påförande av skatt till staten.

Motionerna.

Praktiskt taget torde enighet numera råda därom, att den skattebelastning, som enligt nu gällande lagstiftning pålagts nobelstiftelsen, är oskäligt hög. Denna allt för kraftiga skattetunga har säsom jämväl motionärerna framhållit i hög grad menligt inverkat å stiftelsens möjlighet att upprätthålla och utveckla sin verksamhet. Meningsskiljaktigheter hava däremot uppstått, huruvida stiftelsen bör nu erhålla fullständig eller så gott som fullständig skattebefrielse eller allenast lindring i skattebelastningen. Därjämte råda delade meningar om lämpligheten av en definitiv lösning av förevarande fråga, innan kommunalskattefrågan och därmed sammanhängande spörsmål framlagts för riksdagen.

Utskottets yttrande.

De principiella skäl, som motionärerna anfört, äro enligt utskottets förmenande av den natur, att utskottet icke tvekat att redan nu i huvudsak taga ståndpunkt till skattefrågan. Avkastningen av de medel nobelstiftelsen har att förvalta användes till främjande av fysik, kemi samt fysiologi och medicin ävensom av litterär alstring, främst genom belönande av banbrytande vetenskapliga och litterära arbeten, samt till befordrande av folkens förbrödring. För det närmare bestämmandet av medlens användande verka vetenskapsakademien, svenska akademien, karolinska institutet och norska stortingets nobelkommitté genom utdelning av nobelpris, genom utdelande av andra belöningar och understöd åt förtjänta forskare och författare, genom vetenskapliga institutioner och andra anstalter (nobelinstitut) samt genom utgivande av vetenskapliga arbeten. Stiftelsens verksamhet är sålunda inriktad på att tjäna vetenskapliga, litterära och humanitära ändamål och utövas, i vad verksamheten avser vinnandet av dessa ändamål, till sina huvudsakligaste delar genom akademier och vetenskapliga institutioner. Den omständigheten, att nobelstiftelsen säsom ett särskilt bildat rättssubjekt handhaver förvaltningen av de testamenterade medlen, är uppenbarligen icke av den betydelse, att härigenom den gjorda donationens karaktär att

verka för vetenskapliga och humanitära syften ändras. Såväl med avseende å stiftelsens syfte som även å det sätt, varpå detta förverkligas, företer sålunda densamma en sådan överensstämmelse med vetenskapliga samfund, att någon egentlig skillnad i beskattningshänseende icke rimligen bör upprätthållas.

Även ur en annan synpunkt tala skäl för en revision av stiftelsens beskattning. De medel stiftelsen utdelar äro avsedda att komma vetenskapliga litterära och humanitära syften till godo utan någon hänsyn till nationella synpunkter. Den särskilda ställning, stiftelsen härigenom intager, gör att en så kraftig beskattning som den nuvarande framstår såsom mindre lämplig. Än mindre fog torde förefinnas för en kommunal beskattning av stiftelsens kapitalinkomst.

Ehuru utskottet i allt väsentligt delar motionärernas uppfattning i frågan rörande nobelstiftelsens beskattning samt följaktligen funnit starka skäl tala för att redan nu vidtaga en lagändring, har utskottet likväl ansett sig böra inskränka sig till att föreslå riksdagen att till Kungl. Maj:t avlåta en skrivelse i ämnet. Säsom här ovan omnämnts har frågan om stiftelsers beskattning av Kungl. Maj:t gjorts till föremål för utredning. Därvid hava i förslag, avgivna av 1921 års kommunalskattekommitté och f. d. presidenten Petersson, upptagits särskilda beskattningsregler för stiftelser, som uteslutande avse att främja religiösa, fosterländska, kulturella, välgörande eller allmännyttiga ändamål. Dessa bestämmelser innebära befrielse från inkomst- och förmögenhetsskatt samt från annan kommunal inkomstskatt än för av fastighet eller rörelse härfluten inkomst. Det synes angeläget, att nobelstiftelsen, som är att hänföra till sistnämnda kategori av stiftelser, icke påläggas högre skattebördan än som enligt nu återgivna förslag skulle komma att drabba dessa. Emellertid har utskottet funnit önskvärt, att, innan frågan om nobelstiftelsens beskattning slutgiltigt avgöres, berörda utredning föreligger slutförd. Då denna utredning säkerligen kan föreligga fullt klar vid tiden för 1927 års riksdags sammanträde, skulle det uppskov, som föranledes härav, inskränka sig till allenast ett år.

Med hänsyn till den stora vikt förevarande spörsmål har och då den av Kungl. Maj:t föreslagna utvägen att till nobelstiftelsen återbära erlagd statskatt såsom även motionärerna framhållit är förenad med flera olägenheter, särskilt om densamma skulle komma till användning under mer än ett enda år, anser utskottet angeläget, att de blivande bestämmelserna rörande nobelstiftelsens beskattning komma till tillämpning redan vid 1927 års taxering. En sammankoppling med kommunalskattefrågan och därmed sammanhängande spörsmål bör därför icke äga rum.

Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av förevarande motioner I: 188 av herrar Örne och Pauli samt II: 164 av herr Röing m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

att Kungl. Maj:t ville för nästa års riksdag framlägga förslag till ändrade bestämmelser rörande nobelstiftelsens beskattning i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som utskottet i detta betänkande förordat.

Stockholm den 15 april 1926.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, Wohlin *, Gustaf Nilsson i Kristianstad, Johan Nilsson i Kristianstad, Rune †, Bårg ‡, Pers, Björnsson, Borell, Johan Bergman, Månsson i Furuvik, Jönsson i Boa, Lithander, Hedlund i Östersund, Olsson i Golvasta, Lövgren i Nyborg, Jönsson i Slätåker, Nylander †, Olsson i Gävle och Elof Ljunggren.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Pers, Borell, Johan Bergman, Jönsson* i Boa och *Jönsson* i Slätåker, vilka anfört:

»Vi instämma till fullo med utskottets majoritet därutinnan, att den skattebelastning, som enligt nu gällande lagstiftning pålagts nobelstiftelsen, är oskäligt hög, och att åtgärder snarast möjligt böra vidtagas för åvägabringande av lindring däri. Vi hålla emellertid före, att, såsom statsrådet och chefen för finansdepartementet framhållit i sitt i utskottets betänkande omförmälda uttalande till statsrådsprotokollet, den i de föreliggande motionerna upptagna frågan om fullständig eller i det närmaste fullständig skattefrihet för nobelstiftelsen ej ligger i allo så klar, att det kan vara lämpligt att nu till avgörande upptaga densamma. Till 1927 års riksdag kunna förväntas förslag till ändrade bestämmelser om den kommunala beskattningen och därmed sammanhängande spörsmål, däribland jämväl frågan om stiftelsers och vissa därmed jämförliga inrätt-

ningars skattskyldighet, i vilken fråga riksdagen år 1920 avlåtit skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning. Nämda utrednings slutförande synes böra avvaktas, innan riksdagen tar ställning till det föreliggande spörsmålet, även om detsamma framdeles skulle befinnas kunna och böra lösas utan samband med ovannämnda mera omfattande frågor.

Med ovan angivna utgångspunkt har såsom i utskottsbetänkandet jämväl angivits, Kungl. Maj:t i ett i årets statsverksproposition intaget förslag, varom utskottet icke har att yttra sig, anvisat en provisorisk utväg att i avvaktan på frågans slutliga lösning åstadkomma lindring i nobelstiftelsens inkomst- och förmögenhetsbeskattning för år 1926.

Vid nu angivna förhållanden och då det med avseende å frågans läge ej synes oss erforderligt, att i ämnet avlåtes skrivelse till Kungl. Maj:t, hava vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att motionerna I:188 av herrar Örne och Pauli samt II:164 av herr Röing m. fl., om befrielse för nobelstiftelsen från skyldigheten att erlägga bevillning samt inkomst- och förmögenhetsskatt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

av herrar *Lövgren* i Nyborg och *Olsson* i Golvvasta, vilka ansett att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Frågan om nobelstiftelsens beskattning behandlades av 1904 års riksdag i anledning av en i andra kammaren väckt motion, nr 149. Bevillningsutskottet anförde i sitt betänkande i anledning av motionen bland annat följande:

'Ett förslag att från utgörande av inkomstbevillning fritaga en särskild institution synes i och för sig vara betänkligt och en dylik befrielse från bevillning endast böra tillerkännas vissa klasser eller slag av inrättningar. De klasser eller de slag av institutioner, som för närvarande åtnjuta dylik bevillningsfrihet, kunna rubriceras såsom välgörenhetsinrättningar eller undervisningsanstalter och med dem likställda institutioner, avsedda antingen till understöd eller undervisning åt en större allmänhet, och torde nu ifrågavarande stiftelse icke falla under denna allmänna kategori. Det är då tydligt, att ett särskilt stadgande, som det oaktat skulle frikalla nobelstiftelsen från inkomstbevillning, icke bör ifrågakomma, och detta så mycket hellre, som ett bifall till förevarande framställning ej osannolikt kunde komma att framkalla befogade anspråk på lindring även för andra stiftelser och inrättningar. Överhuvud taget böra i detta avseende, enligt utskottets mening, några undantagsbestämmelser utöver dem som redan finnas icke komma ifråga.'

I likhet med bevillningsutskottet vid 1904 års riksdag anser utskottet att nobelstiftelsen icke kan hänföras till det slag av stiftelser eller institu-

tioner, som kunna ifrågakomma för skattebefrielse. Det förhållandet att skatterna gått i höjden på grund av tillkomsten av vår nuvarande progressiva skatteskala kan icke anses som ett fullgott skäl för skattebefrielse utan snarare ett skäl, som bör mana riksdagen att iakttaga största möjliga varsamhet innan den beviljar befrielse från skattskyldighet, ty varje steg i denna riktning medför som naturlig följd att skattetungan ökas för de återstående skattskyldiga.

Utskottet hemställer därför,

att motionerna I:188 av herrar Örne och Pauli samt II:164 av herr Röing m. fl., om befrielse för nobelstiftelsen från skyldigheten att erlægga bevillning samt inkomst- och förmögenhetsskatt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

Stoekholm, Isaac Marcus' Boktryckeri-Aktiebolag, 1926.